

světtil, proč se na tuto instituci spoléhal, aby uvedl, proč přijal část náhrady, proč se s ní spokojil? Tedy: judikatura v. h. r. soudu je ve svém nejvlastnějším jádře vadná, protože je v rozporu se základním požadavkem aplikace práva: nesprávně interpretuje instituci promlčení, je jí cizí podstata právní presumpce a jen proto může tento soud ukládat ne ve straně žalované vyvrácení presumpce, nýbrž žalobci důkaz o tom, čehož dokázání má presumpcí býti nahrazeno. Bylo řečeno, že prvním předpokladem správné aplikace práva je bezvadnost interpretace právních institucí. Ale i při správné takové interpretaci může se aplikace dostat na scesti, když zjišťuje právně relevantní skutečnosti, vzhledem k nimž není presumpcí. Tady pak rozhoduje sociálně a individuálně psychologické ústrojení činitele, který si má učiniti představu

o této skutečnosti. Je-li soudce toho mínění, že v poměru služebním jest rovná svoboda rozhodovací u obou smluvních stran, pak vězí v bludné představě. (Srv. k tomu podrobnou analýsu smluvní »volnosti« zaměstnancovy v článku dr. Pavla Levého v č. 4. »Prac. práva« z 20. dubna 1931.) Není potřeba bližších výkladů k posouzení názorové bludnosti soudu, který klade zaměstnanci k tíži, že se nepokusil žádat zadrženu mzdu při opětném (!) nastoupení služby po návratu z vojny anebo při jednotlivých výplatách či při jiných (?) příležitostech, který pak praví, že zaměstnanec přijal bez výhrady a bez protestu část svého nároku, čímž se spokojil k úplnému narovnání. Co říci o judikatuře, která plete na zaměstnance bič z toho, že se musí živiti prací svých rukou a který prý proto nemá otálet zbytečně s uplatňováním svých nároků?*)

Dr. KOPECKÝ MIROSLAV:

O zavírací hodině obchodních místností.

Zachovávaní zákonem stanovené osmihodinné doby pracovní je zabezpečeno pohružkou pokut a v případě nedobytnosti vězením, praxe však ukazuje, že tyto sankce vždy nepostačují. Zaměstnavatelé jsou si vědomi, že prokázati přestoupení předpisů o délce pracovní doby je velmi obtížným a v živnostech obchodních a jim podobných vlastně možným jedině svědectvím zaměstnanců. Zaměstnanec pak neodvažuje se dosvědčiti pravdu z obavy o ztrátu místa. V nynější hospodářské krizi je tato obava tím intenzivnější, a tak jsme svědky toho, že — ač je dán zvýšený veřejný zájem, aby co nejvíce osob bylo zaměstnáno v pracovním pochodu, třeba jen omezeně — pracovní doba zaměstnanců obchodních v pravý opak zájmu veřejného i jejich, nejenže není dodržována, ale dokonce je i prodloužována.

Vedle snah o další snad zkrácení pracovní doby je proto nutno hledati účinnější prostředky, které by zabezpečovaly dodržování pracovní doby již nyní zákonem stanovené. K tomuto cíli by vedly všechny předpisy, jež by umožňovaly, případně usnadňovaly kontrolu živnostenských inspektorů nad délkou pobytu zaměstnanců v místě zaměstnání, na př. předpis o povinném vyvěšování rozvrhů pracovních hodin v dílně nebo krámkě pro každého zaměstnance, k tomuto cíli pak vedou též snahy o lepší úpravu uzavíracích hodin krámů v živnostech obchodních a jim příbuzných.

Teoreticky vzato, není nutno vždy spojovati dobu, po kterou je povoleno, aby krámy byly otevřeny, s pracovní dobou zaměstnanců, neboť je možno zaříditi zcela snadno střídání pracovních sil a tak udržeti nepřetržitě provoz třeba po celých 24 hodin denně a při tom zachovati zákonem stanovenou pracovní dobu. Střídání takové existuje však jen ve velikých podnicích, v menších a středních však někde na papíře anebo ani v této formě a nezakryté je pak porušován zákon. Svádí k tomu vědomí beztrestnosti i ty, kteří by se jinak bez obtíží přizpůsobili. Podniky obchodní patří v převážné většině — posuzováno-li podle počtu zaměstnanců — k podnikům středním nebo malým. Střídání zaměstnanců v jejich krámech zařízeno není a zaměstnanci jsou v nich přidržováni k práci po celou dobu, po kterou jsou krámy otevřeny a namnoze ještě nějaký čas po uzavření krámů.

Je proto zcela přirozené, že zaměstnanec-ké organizace všechny a obchodního pomociectva zvláště snaží se dosíci zlepšení v úpravě uzavírací doby krámů.

V zemi České a Moravskoslezské je otví-

*) Nerozvádím ani bližší latiný argument proti judikatuře, která jednou dobu 5 a půl roku neuznává za dostatečný konkludentní fakt pro vzdání se nároku, dobu však o málo delší ano a která ani nepřipadá na to, že instituce promlčení měla odstraniti vratkost a nejistotu pramenící ze soudů, kdy už doba prošla od vzniku nároků je dosti dlouhá k presumpci zániku tohoto nároku.

rací a zavírací doba krámů upravena zákonem č. 19/1910 ř. z., jehož ustanovení jsou v živnostenském řádu zařaděna jako § 96 d) až § 96 i). Podle těchto předpisů mohou býti krámy živností obchodních otevřeny od 5. hodiny ranní do 8. hod. več. a v obchodech potravinářských do 9. hod. več. bez přestávky. Připouštěl by tedy tento zákon až šestnáctihodinový pracovní výkon. Odstavec 5. § 96 e) ž. ř. umožňuje zkrátiti tuto dobu nařízením zemského úřadu, avšak klade omezení, že zavírací hodina nesmí býti stanovená před 7. hod. večerní. Nepřetržitá pracovní doba by tedy i pak byla až 14 hodin. Nařízením však mohou býti a také jsou zavedeny i odchylky v opačném směru pro lázeňská místa. Tak na př. v Karlových Varech je povoleno v době lázeňské sezony zavíratí krámy v 9 hodin večer, potravinářské v 10 hodin a cukrářské dokonce až v 11 hodin večer, ve Františkových Lázních a Mariánských Lázních všechny krámy o 10. hodině, cukrářské o 11. hodině večer. Nepřetržitá doba otevření trvá pak v takových obchodech denně tolik hodin, že by bylo možno zaměstnávatí dělnictvo na dvojí osmihodinovou směnu, nikde se to však neděje.

Na Slovensku a na Podkarpatské Rusi je úprava uzavírací doby krámů pro zaměstnance ještě nevýhodnější než v zemích historických. Zákonný čl. XXXVI/1913 upravil otázku tu jen pro Budapešť a několik větších měst, z nichž ani jedno nepřípadlo při převratu v roce 1918 Československu. Podle článku 8. onoho zákona mohla státní municipia, města s regulovanými magistráty a event. župy pro velké obce uzavírací dobu krámů upravovati zvláštními statuty, podléhajícími schválení ministra obchodu. Statuty ty (dnes bylo by nutno vydati je vládními nařízeními) byly však vázány podmínkami §§ 1—7 onoho zákona. Podle těchto podmínek na př. není možno stanoviti, aby byly před 1. hodinou noční zavírány krámy, ve kterých se prodává cukroví, ovoce, čokoláda a nealkoholické osvěžující nápoje. Žádnému slovenskému ani podkarpatorskému městu maďarské ministerstvo obchodu do převratu takovýto status neschválilo, ač na př. Bratislava o to žádala. Po převratu pak bylo obecně uznáváno, že rámeček, tímto zákonem daný, je naprosto nepostačující. Když požadavky zaměstnanců, volajících po lidštější úpravě, se stávaly stále naléhavějšími, byly na pokyn zemského úřadu některými politickými úřady prvé stolice podle čl. 2. a 3. zákona o organizaci politické správy čís. 126/20 a čís. 125/1927 Sb. z. a n. vydány vyhlášky, které zaváděly stav asi takový, jaký platí v zemi

České a Moravskoslezské. Tak na příklad v Bratislavě byly to vyhlášky městského notářského úřadu ze dne 9. listopadu 1929 a ze dne 4. prosince 1929. Nejvyšší správní soud však svými nálezy ze dne 7. března 1932, čís. 5633/31 a čís. 19128/31, prohlásil všechny tyto vyhlášky za neplatné. Dal za pravdu námitce, že čl. 2. a 3. zák. č. 125/1927 Sb. z. a n. nedává politickým úřadům pravomoc závazným způsobem upravovati uzavírací hodinu, poněvadž úprava ta přísluší při obchodních živnostech na Slovensku ve smyslu zák. čl. XXXVI/1913 ministerstvu obchodu a politické úřady, podřízené ministerstvu vnitra, jsou oprávněny vydávati příkazy a zákazy ve způsobu všeobecných nařízeních podle čl. 3. za účelem uvedeným v čl. 2. cit. již zákona, nikoliv zcela neomezeně, nýbrž toliko v záležitostech, jichž správa spadá do kompetence ministerstva vnitra.

Zaměstnancům obchodním na Slovensku a Podkarpatské Rusi nezbylo proto, než obnoviti a zesílití své snahy po nové úpravě otevírací a uzavírací doby krámů cestou nového zákona. Je to za nynějších poměrů cesta trnitá a zdlouhavá, je však přece jen naděje, že povede v nedaleké době k cíli. Podle výsledků dosavadního jednání — i když nebudou snad splněny všechny tužby zaměstnanecké — budou pak míti na Slovensku a v Podkarpatské Rusi obchody upraveny věc moderněji než v Čechách, na Moravě a ve Slezsku.

Zaměstnancům v zemích historických dostane se nové úpravy otvírací a zavírací doby krámů asi až při chystané celkové revizi živnostenského řádu. Do té doby lze, aby v rámci nynějších předpisů zemské úřady nařídily zavírání krámů již o 7. hodině večerní. Mají to zavedeno nepotravinářské obchody v celé Moravě, v Čechách pak všechny obchody v některých městech a okresech (na př. Týn nad Vltavou a Chomutov, s nepatrnou odchylkou pro soboty též Pardubice, Varnsdorf a Chabařovice a řízení o zavedení je zahájeno ve velmi četných okresech jiných). Čím více jednotlivých okresů a měst takovéto úpravy cestou nařizovací dosáhne, tím bližší je doba, kdy se podaří prosaditi jednotnou takovou úpravu pro celou zemi. Jest úkolem hromad pomocnických, aby podávaly žádosti k zemskému úřadu, aby nařídil takovouto úpravu, neboť jen tyto zákonem jsou uznány za činitele, který je oprávněn do věci zasahovati, úkolem pak odborových organizací je postarati se, aby vyjádření všech ostatních činitelů, kteří musí býti slyšeni před rozhodnutím, bylo příznivé.

Zejména na vyjádření místních obcí mohou odborové organizace jistě velmi dobře působiti. Při chystané nové úpravě příslušných předpisů živnostenského řádu bude postavení zaměstnaneckých zástupců o mnoho snazší, budou-li moci poukázati, že jejich požadavky nejsou příliš vzdáleny od toho, co v praxi již je téměř zavedeno a žito.

Úpravy uzavíracích hodin domáhají se též četné organizace (zaměstnanecké i zaměstnavatelské) holičů, kadeřníků a vlásenkářů. Podle dosavadních předpisů tato živnost není pokládána za »obchodní«, nýbrž za »pracovní«, a tak nelze pro ni naříditi úpravu podle § 96 e) živn. řádu. Ve výše zmíněném připravovaném zákoně pro Slovensko a Podkarpatskou Rus bude již pamatováno na odstranění tohoto nedostatku a zákon se bude vztahovati i na živnosti, poskytující zákazníkům služby nebo práce. V Čechách a na Moravě však — dokud nedojde k vydání nového zákona — nutno jen apelovati na živnostenská společenstva, aby dobrovolnou dohodou si zavedla jednotné uzavírací hodiny. Nelze však stanoviti jakoukoli sankci na porušení takové dohody, neboť bylo by to v rozporu s § 115 živn. řádu.

Ani v Čechách a na Moravě, ani na Slovensku a Podkarpatské Rusi nelze dosud naříditi, aby krámy byly po určitou dobu uprostřed dne uzavřeny. Polední přestávka je fakticky někde dodržována, někde i na základě usnesení příslušného živnostenského společenstva, nikde však nelze k dodržování jejímu donutiti toho zaměstnavatele, který by se nechtěl podrobiti sám dobrovolně. Zákon o osmihodinné době pracovní předpisuje pracovní přestávky, ty

však nejsou dodržovány nikde v těch obchodech, kde se krám na polední hodiny neuzavírá. Několikrát již zmíněný chystaný nový zákon o otvírací a uzavírací době krámů na Slovensku a Podkarpatské Rusi zavede proto povinnou dvouhodinnou polední přestávku, v níž musí býti zavřeny všechny krámy. Nařízením bude možno jen blíže upravití začátek a konec její. To, co bude v tomto zákoně získáno pro Slovensko a Podkarpatskou Rus, to jistě bude dobrým argumentem pro požadavky zaměstnanecké v zemích historických, hospodářsky mnohem vyspělejších. Má proto příprava tohoto zákona již nyní veliký význam pro obchodní zaměstnance v celém státě.

Protiv stanovění pozdních hodin otvíracích, časných hodin zavíracích a pevných přestávek poledních v prodeji v obchodních živnostech namítají často kruhy zaměstnavatelské, že tím bude znemožněno konsumentům, aby si obstarali své nutné životní potřeby. Tato námitka byla uplatňována již, když v roce 1910 se odstraňovalo zavírání krámů o 10. hod. noční a ukázala se v praxi býti zcela zbytečnou. Od té doby však pracovní doba zaměstnanců byla podstatně zkrácena, anebo alespoň podle zákona má býti zkrácena, a má proto každý z nich, pokud je konsumentem, možnost (resp. má míti možnost) o celé toto zkrácení dříve si obstarati své nákupy. Lze proto též o stejný počet hodin dříve uzavíratí krámy. Osoby samostatně výdělečně činné nejsou pak vůbec vázány ve svém rozsahu pracovní doby tak, aby ohled na ně v tomto směru mohl býti důvodem k udržování stavu, znamenajícího pro obchodní zaměstnance tak velikou sociální křivdu.

Z rozhodnutí ve věcech pracovních.

452.

Závěr, že oprávněný vzdal se svého nároku konkludentním činem, neuplatňováním po delší dobu, jest oprávněn jen tam, kde k vymáhání nároku, jehož uplatňování nebylo jinak nic v cestě, nedošlo po dobu nepřiměřeně dlouhou a kde vedle toho zvláštní okolnosti a poměry nasvědčují tomu, že by oprávněný byl nárok svůj již dříve uplatňoval, kdyby na něm byl trval. Doba 3½ roku mezi vznikem a uplatňováním nároku není ještě tak nepřiměřeně dlouhou dobou. Rozh. vrch. rozh. soudu hornického z 15. XI. 1928, Vhrs 253/28, Kolací 324.

Z pouhého neuplatňování nároku po delší dobu nelze ještě zpravidla usuzovati na vzdání se práva; závěr takový je odůvodněn jen tam, kde k vymáhání nároku, jehož uplatňování není nijak nic v cestě, nedojde po dobu nepřiměřeně nápadně dlouhou a kde vedle toho zvláštní okolnosti a poměry nasvědčují tomu, že by oprávněný byl nárok svůj již dříve uplat-

ňoval, kdyby byl na něm trval. Předpoklad první není dán již tím, že žalobce nevyžadoval svého nároku po dobu necelých 3½ let v době, když počátek působnosti § 1486 obč. zák. byl opětovně oddalován. Doba 3½ let není tak dlouhá, aby za daných okolností a poměrů odůvodňovala onen závěr prvního soudu.

453.

Ze skutečnosti, že dělník zažaloval nárok, který mu vznikl v říjnu 1922, v březnu 1928 a že ho v mezidobí neuplatňoval, lze podle § 863 obč. zák. usuzovati, že se nároku toho vzdal. Rozh. vrch. rozh. soudu hornického z 15. XI. 1928, Vhrs 254/28, Kolací 525.

Nesprávné právní posouzení věci nelze shledati v závěru prvního soudu, že žalobce vzdal se nároku, zažalovaného teprve nyní, mlčky (§ 863 obč. zák.) tím, že přijal v roce 1922 vyúčtování bez odporu a že od té doby až do března 1928 dalšího nároku neuplatňoval. — Žalobce nedomáhal se dalšího odškodného ani